

A Nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnázium középszintű szóbeli érettségi témakörei Földrajz tantárgyból

1.1. A térkép

- Értelmezze a méretarány és az ábrázolt terület nagysága, valamint az ábrázolás részletessége közötti kapcsolatot.
- Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit.
- Ismerje fel térképen a domborzati formákat. Ismerje a földrajzi fókálózat jellemzőit.
- Készítsen térképvázlatot, és alakítsa ki a jelrendszerét.

1.2. Tájékozódás a térképen és a térképpel

- Értelmezze a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat, alkalmazza azokat.
- Olvasson le információkat különböző méretarányú és tartalmú térképekről, keresztmetszetekről és tömbszelvényekről, elemezze és vesse össze azokat.
- Végezzen összehasonlító elemzést tematikus térképekkel.
- Oldjon meg egyszerű számítási feladatokat a méretarány felhasználásával.
- Számítsa ki a viszonylagos magasságot térképi információk alapján.
- Mérjen és határozzon meg távolságot térképi egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével.
- Végezzen helymeghatározási és tájékozódási feladatokat térképen és térképpel.

1.3. Távérzékelés és térinformatika

- Ismertesse a légi és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeit.
- Azonosítson környezeti elemeket térképvázlattal vagy
- Mutassa be a műholdfelvételek készítésének elvét, a műholdfelvételek típusait. Ismertesse a földrajzi információs rendszer (GIS) szerepét. térképpel történő összevetés alapján légi és űrfelvételeken.
- Ismerjen fel változásokat, folyamatokat és vonjon le következtetéseket különböző térképek és műholdfelvételek összehasonlításával. Ismerje a GPS működési elvét és jelentőségét.

2.1. A Világegyetem

- Ismerje a Tejútrendszer alakját, méreteit és a Naprendszer Tejútrendszerben elfoglalt helyzetét.
- Igazodjon el a csillagászati időbeli és térbeli nagyságrendekben.
- Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.
- Értelmezze a csillagképek látszólagosságát.

2.2. A Nap és kísérői

- Sorolja fel a Naprendszert alkotó égitesttípusokat, ismerje azok legfőbb jellemzőit.
- Ismertesse a Nap jellemzőit (átmérője, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete).
- Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét.
- Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, ismerje a Naphoz viszonyított sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket.
- Ismertesse a Hold mozgásának sajátosságait.
- Azonosítsa kép vagy ábra alapján a holdfázisokat.

- Különböztesse meg a nap- és a holdfogyatkozás jelenségét, értse azok kialakulásának okait.
- Magyarázza meg a meteoroid, a meteor és a meteorit közötti különbséget.

2.3. A Föld és mozgásai

- Ismerje a Föld méreteit (sugár, Egyenlítő hossza).
- Ismertesse az eltérítő erő (Coriolis-erő) hatásait.
- Magyarázza meg a nappalok és az éjszakák váltakozását.
- Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát.
- Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna, 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség.
- Számítsa ki a helyi időt és a zónaidőt.
- Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét.
- Értelmezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat.
- Ismerje a tavaszi és az őszi nap-éj egyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját.
- Értelmezze a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.
- Ismerje a Föld mozgásaihoz kapcsolódó időbeli léptékeket.

2.4. Az űrkutatás

3.1.1. A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői

- Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni.
- Ismertesse a Föld belsejének fizikai jellemzőit.
- Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát.
- Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján

3.1.2. A kőzetlemezek és mozgásaik következményei

- Ismerje a földkéreg és a kőzetburok fogalmát, jellemezze szerkezetüket.
- Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a kőzetlemezeket.
- Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit.
- Értelmezzen lemezmozgásokkal kapcsolatos ábrákat. Soroljon fel topográfiai példákat kőzetlemezhatárookra, mutassa meg és ismerje fel azokat térképeken és műholdfelvételeken.
- Értelmezze a magmás tevékenység és a kőzetlemezmozgások kapcsolatát.
- Csoportosítsa a vulkánokat alakjuk és működésük jellege szerint.
- Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat.
- Magyarázza meg a földrengések kialakulásának okát, kapcsolatát a lemezszegélyekkel.
- Ismerje a rengésfészek és a rengésközpont kapcsolatát.
- Értse a kőzetburok folyamataihoz kapcsolódó földtani veszélyek jelentőségét és következményeit, elemezze az alkalmazkodási, védekezési és kármegelőzési lehetőségeket példák segítségével.

3.1.3. A hegységképződés

- Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival.
- Mutasson példákat a térképen a hegységképződési típusokra.
- Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, illetve a gyűrthegegyesek és a rögös szerkezetű hegységek kialakulását.

- Mondjon példákat gyűrődéssel és vetődéssel kialakult formákra.
- Különböztesse meg ábrákon, képeken a gyűrthegeységeket és a rögös szerkezetű hegységeket.
- Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.

3.1.4. A kőzetburok építőkövei, az ásványkincsek Ismertesse a szénféleségeket, a sófélék és a szénhidrogének keletkezését.

- Sorolja be keletkezés szerint és csoportosítsa a legfontosabb kőzeteket.
- Mondjon példát előfordulásukra és felhasználásukra.
- Ismerje fel a hazánkban előforduló leggyakoribb kőzeteket.
- Mutassa be az ércek gazdasági hasznosítását példák alapján.
- Ismerje fel a bányászat környezeti következményeit.

3.1.5. A Föld nagyszerkezeti egységei

- Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit.
- Tudjon példákat mondani a nagyszerkezeti egységekre, és mutassa meg ezeket a térképen, ismerje fel térképábrán.
- Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a nagyszerkezeti egységeket.
- Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincs-előfordulások kapcsolatát.
- Ismertesse az ősmasszívumok szerkezeti és morfológiai típusait.
- Ismertesse a Kaledóniai- és a Variszki-hegységrendszer fontosabb tagjait, jellemezze a szerkezetüket.
- Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer fontosabb tagjait.
- Hasonlítsa össze a két hegységrendszert.
- Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint.
- Tudjon példát mondani az egyes típusokra és mutassa meg azokat a térképen.
- Mutassa be a síkságok gazdasági jelentőségét.

3.2. A levegőburok földrajza

3.2.1. A légkör anyaga és szerkezete

- Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat.
- Mutassa be a légkör összetételében bekövetkező változások mindennapi életre gyakorolt hatásait. Ismertesse a légkör szerkezetét, a szférák fő jellemzőit és a bennük lejáráó legfontosabb változásokat.
- Elemezzék a témához kapcsolódó ábrát.
- Mutassa be az ózonréteg jelentőségét.

3.2.2. A levegő felmelegedése

- Magyarázza meg a levegő felmelegedését a napsugarak hajlásszöge alapján.
- Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét.
- Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járását, ezek összefüggését a Föld fő mozgástípusaival.
- Számítsa ki a napi és az évi középhőmérsékletet, a napi, az évi közepes és az abszolút hőingást.
- Ábrázoljon grafikusán hőmérsékleti adatokat, hasonlítsa össze és elemezzék hőmérsékleti tematikus térképeket.
- Ismertesse a napsugárzás és az energiagazdaság kapcsolatát.

3.2.3. A levegő mozgása

- Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát.
- Magyarázza meg a légnyomás változásának okát éskapcsolatát a szél kialakulásával.
- Ismertesse a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlások irányának kialakulásában.
- Ismertesse az állandó szélrendszerek jellemzőit és kialakító tényezőiket.
- Ismerje a hőmérsékleti (termikus) egyenlítő fogalmát és szerepét.
- Mutassa be az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon.
- Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltását és annak következményeit a forró és a mérsékelt övezetben különböző források felhasználásával.
- Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit.
- Mutassa be hatásukat az időjárásra.
- Magyarázza meg a hidegfront és a melegfront kialakulását, hasonlítsa össze jellemzőiket.

3.2.4. Felhő- és csapadékképződés

- Alkalmazza a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges (abszolút) és viszonylagos (relatív) vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, kicsapódási (kondenzációs) mag.
- Ismertesse a csapadékképződés feltételeit, mutassa be ábra segítségével a felhő- és csapadékképződés folyamatát.
- Magyarázza meg a különböző hulló és talaj menti csapadékfajták kialakulását.
- Támassza alá példákkal a csapadék gazdasági jelentőségét.

3.2.5. Az időjárás és az éghajlat

- Sorolja fel az időjárási és éghajlati elemeket.
- Mutassa be az időjárás-előrejelzés jelentőségét a mindennapi életben és a gazdaságban.
- Hasonlítsa össze az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és éghajlati diagramokat, szerkesszen adatokból diagramot, dolgozzon fel szöveges forrásanyagot.
- Ismerjen fel légköri képződményeket időjárási térképeken és műholdfelvételeken.
- Értelmezzen szöveges és képi időjárás-előrejelzést, vonjon le következtetéseket az időjárási adatokból.
- Ismerje fel az időjárás okozta veszélyhelyzeteket.
- Ismertesse az időjárási veszélyhelyzetekhez kapcsolódó megelőzési és védekezési módokat, illetve a helyes, másokért is felelős magatartás jellemzőit.

3.2.6. A légszennyezés következményei

- Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat.
- Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység levegőburkot károsító hatásait, ennek élettani és társadalmi-gazdasági következményeit, illetve a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.
- Értelmezzen légszennyezési adatokat, információkat.
- Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozás okait és következményeit.

3.3. A vízburok földrajza

3.3.1. A vízburok tagolódása, tulajdonságai és mozgásai

- Mutassa be a vízburok tagolódását, a víz körforgásának folyamatát.
- Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket.

- Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehűlésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló képességének összefüggéseit.
- Mutassa be a hullámozás folyamatát.
- Ismerje fel a tengeráramlások rendszerének kialakulását és működését, összefüggését az általános légközzel és a kontinensek földrajzi helyzetével.
- Mutasson a térképen, ismerjen fel térképvázlaton hideg és meleg tengeráramlásokat, ismerje éghajlatmódosító hatásukat.
- Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti és társadalmi-gazdasági következményeit.

3.3.2. A felszíni vizek

- Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait.
- Mutasson példákat a térképen az egyes típusokra.
- Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait.
- Mutassa be az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában.
- Mondjon példákat a tavak hasznosítási módjaira.
- Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízválasztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és belső lefolyású terület, vízállás, vízhozam, vízjárás.
- Mutassa be a folyók vízjárásának jellemzőit és annak összefüggéseit az éghajlattal.
- Számítsa ki a folyó vízhozamát.

3.3.3. A felszín alatti vizek

Magyarázza meg a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint kapcsolatát a csapadékkal és a párolgással.

3.3.4. A vízburok mint gazdasági erőforrás

- Ismertesse a vízgazdálkodás feladatait, az ár- és belvízvédelem szerepét.
- Ismerje fel a vízburokhoz kapcsolódó veszélyhelyzetek kialakulásához vezető folyamatokat.
- Soroljon fel a veszélyhelyzetek mérséklését elősegítő megoldásokat.
- Mutassa be a kommunális és az ipari vízellátás, az öntözés, a vízenergia hasznosításának lehetőségeit és korlátait példák alapján.
- Alkosson véleményt példák alapján a mesterséges tavak létrehozásáról és annak környezeti következményeiről.
- Jellemezze a vízi közlekedést-szállítást, fogalmazza meg előnyeit és hátrányait.
- Mutassa be hazai és nemzetközi példákra a víz kínálta idegenforgalmi lehetőségeket.
- Mutassa be példák alapján a világtenger és a tengerpartok gazdasági jelentőségét, erőforrásait.

4.1. A földfelszín formálódása

- Ismertesse a belső és a külső erők (köztük az ember) szerepét a felszínformálódásban.
- Mutassa be a belső erők megnyilvánulásait a kőzetlemez mozgásának és következményeinek összekapcsolásával.
- Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat.
- Mondjon példát az egyes felszínformákra a kontinensek és hazánk területéről.
- Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlatban ezeket.

4.2. A külső erők felszínformáló tevékenysége

- Ismerje fel képen, ábrán a külső erők munkája nyomán létrejött formákat.

- Döntse el, hogy azok pusztító vagy építő tevékenység során alakultak ki.
- Nevezze meg a szél és a csapadék felszínformáló tevékenységét befolyásoló tényezőket.
- Ismertesse a szél és a csapadék felszínformáló tevékenységének gazdasági következményeit.
- Mutassa be a tengervíz felszínformáló munkájához kötődő partípusokat.
- Ismertesse a folyók munkavégző képességét meghatározó tényezőket.
- Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal.
- Mutassa be a gleccserek és a jégtakarók keletkezését, felszínformáló munkáját.
- Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszínformálásának következményeit.
- Ismerje a gleccserek környezetváltozást jelző szerepét.
- Ismertesse a karsztosodás folyamatát.
- Ismerje fel ábrák, képek alapján a fő karsztformákat.

4.3. A talaj

- Mutassa be a talajképződés folyamatát, a talaj kialakításában szerepet játszó tényezőket.
- Bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét.
- Ismertesse a talaj fő alkotóit.
- Értelmezze a különbséget a zonális és az azonális talaj fogalma között.
- Nevezze meg és jellemezze az elterjedt zonális és azonális talajokat, tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre.
- Mutassa be példák alapján a talajt veszélyeztető környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatokat, a veszély mérséklésének lehetőségeit.

4.4. A geoszférák közötti kapcsolatok

- Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit.
- Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, azok kiváltó okaira és következményeire, megelőzésük és megoldásuk lehetőségeire.

4.5. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek

- Magyarázza meg egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszögének és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását.
- Jelölje térképvázlatban a szoláris éghajlati övezeteket, fogalmazza meg helyüket a földrajzi fokhálózatban.
- Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot.
- Értelmezze az éghajlati és a földrajzi övezetesség közötti különbséget.

4.6. A vízszintes földrajzi övezetesség

- Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét.
- Ismertesse az övezetek, övek/vidék, területek elkülönítési szempontjait.
- Mutassa be az uralkodó szélrendszerek meghatározó szerepét az övezetek, övek/vidék, területek sajátosságainak kialakításában.
- Jellemezze az egyes övezetek, övek/vidék, területek éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élővilágát.
- Sorolja fel az egyes övek/vidék, területek legfontosabb természetű növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait.

- Ismertesse a különböző övezetek, övek/vidék, területek fő környezeti problémáit.
- Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek/vidék, területek elhelyezkedését.
- Ismerje fel és jellemezze képek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit.
- Elemezzen a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket.
- Értelmezzon és hasonlítszon össze éghajlati diagramokat.
- Ismerjen fel öveket/vidéket, területeket éghajlati diagramok alapján.

4.7. A függőleges földrajzi övezetesség

- Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a természetföldrajzi tényezők változása között.
- Mutassa be keresztmetszet segítségével a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodási lehetőségek változását.
- Elemezzen függőleges övezetességgel kapcsolatos képeket, ábrákat, szövegeket.

4.8. A geoszféra fejlődése a múltban, földtörténet

- Ismerje a földtörténeti idő léptékeit.
- Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit.
- Tudja ezek időbeli sorrendjét és hozzávetőleges időtartamukat.
- Ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit.
- Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán.

5.1. A népesség földrajzi jellemzői

- Mutassa be a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, ismertesse annak okait és következményeit.
- Jellemezze a népesedési (demográfiai) átmenet szakaszait.
- Olvassa le és értelmezze a korfa adatait.
- Vonjon le alapvető következtetéseket a korfa alakjából.
- Hasonlítsa össze a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemzőit.
- Ismertesse a fiatalodó és az öregedő társadalmak korösszetételéből adódó társadalmi-gazdasági következményeket.
- Oldjon meg a demográfiai folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatokat, vonjon le következtetéseket az eredmények alapján.
- Mutassa be a népesség térbeli eloszlását befolyásoló tényezőket, nevezzen meg példákat ritkán és sűrűn lakott területekre.
- Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességtömrőléseit, ismerje azok kialakulásának okait.
- Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének következményeit.
- Mondjon példákat a népességmozgás típusaira.
- Értelmezze az állam, nemzet, nemzetállam, többnemzetiségű állam, nemzetiség fogalmát.
- Nevezze meg a világvallásokat, ismerje azok legfőbb jellemzőit és központjait.

5.2. Településtípusok, urbanizáció

- Ismerje, csoportosítsa és jellemezze az egyes településtípusokat.
- Említsen példákat különböző szerepkört betöltő településekre, a szerepkörök átalakulására.

- Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot.
- Magyarázza meg a városodás és a városiasodás közötti különbségeket.
- Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit.
- Ismertesse a nagyváros és az agglomeráció kapcsolatát példákon keresztül.
- Mutassa be példákkal a nagyvárosi élettel járó környezeti és társadalmi problémákat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket.

6.1. A nemzetgazdaságok és a világgazdaság

- Mutassa be a piacgazdaság működési elveit.
- Mutassa be az állam piacgazdaságban betöltött szerepét.
- Nevezze meg és értelmezze a gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatókat, vessen össze adatsorokat.
- Mondjon példákat különböző fejlettségű országokra és mutassa meg ezeket a térképen.
- Nevezze meg a gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezőket, nevezzen meg példákat szerepük átalakulására.
- Mutassa be a gazdaság ágazati és szektorok szerinti felépítését, a gazdasági ágak és szektorok fő jellemzőit.
- Elemezze a népesség gazdasági aktivitás szerinti jellemzőit.
- Mutassa be a gazdasági szerkezet átalakulását, illetve az egyes ágak, szektorok változó szerepét.
- Mutassa be a népesség foglalkoztatási szerkezetét, és annak átalakulását.
- Értelmezzen a gazdasági és a foglalkoztatási szerkezetet, illetve ezek változását bemutató adatsorokat, ábrákat.
- Jellemezze a centrum, a félperiféria és a periféria térségeket, hasonlítsa össze világgazdasági szerepkörüket.
- Mutassa meg térképen a világgazdasági pólusokat és vezető országaikat, valamint a Föld különböző térségeinek periféria országait.
- Mutassa be adatsorok, diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét.

6.2. Integrációs folyamatok

- Nevezze meg az együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket.
- Ismertesse az integrációk fejlődésének szintjeit.

6.3. A globalizáció

- Értelmezze a globalizáció folyamatát.
- Ismerje fel leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit.
- Mutassa be a globalizáció mindennapi életünkben érzékelhető hatását.
- Ismerje a világtermék fogalmát, mondjon rá példákat.
- Ismertesse a transznacionális vállalatok működésének elvét.
- Nevezzen meg a világgazdaságban meghatározó szerepet játszó TNC-eket.
- Ismertesse a világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzőit.

6.4. A monetáris világ

- Ismerje a pénzhez kapcsolódó alapvető fogalmakat.
- Mutassa be a mindennapok pénzügyi folyamatait, a pénzügyi szolgáltatások működésének jellemzőit.

- Értelmezzen pénzügyi, gazdasági folyamatokhoz kapcsolódó híreket, adatokat.
- Oldjon meg egyszerű valutaváltási számítási feladatokat, értse a valutaárfolyam változásának következményeit.
- Mutassa be az infláció kialakulását és következményeit.
- Értelmezze az egyéni hitelfelvétel lehetőségeit és kockázatait.
- Ismertesse a működőtőke és a pénztőke áramlásának jellemzőit, a befektetési típusokat.

7.1. A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai

- Helyezze el hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében.
- Ismertesse a medencejelleg következményeit az éghajlat, a vízrajz, a vízkészlet és a környezeti állapot vonatkozásában.
- Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével.
- Ismertesse a magyarság elhelyezkedését a Kárpát-medencében és a világban.

7.2. Magyarország természeti adottságai

- Magyarázza meg folyamatábra vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit.
- Nevezze és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit.
- Ismertesse hazánk legfontosabb felszínalkotó kőzeteinek területi előfordulását, felhasználásuk lehetőségeit. Mutassa be hazánk földrajzi helyzetének éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket.
- Jellemezze hazánk éghajlatát.
- Nevezze meg kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat.
- Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét. Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, előfordulásait, hasznosítását.
- Mutassa be vizeink környezeti problémáit.
- Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira.
- Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén.
- Értelmezzen Magyarország természeti adottságaival kapcsolatos tematikus térképeket.

7.3. Magyarország társadalmi jellemzői

- Ismertesse hazánk 20. századi és jelenkori népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit.
- Értelmezze hazánk korfáját.
- Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporodás alakulását.
- Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket.
- Mutassa be a hazai foglalkoztatási szerkezetet és annak átalakulását, magyarázza meg az átalakulás okait.
- Mutassa be hazánk legfontosabb településföldrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.

7.4. A hazai gazdasági fejlődés jellemzői

- Mutassa be hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban.
- Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését

ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével.

- Mutassa be a gazdasági rendszerváltoztatás következményeit.
- Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására.
- Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait és magyarázza meg annak eltéréseit.
- Állapítson meg tényeket, folyamatokat, összefüggéseket adatsorok, ábrák segítségével az egyes gazdasági ágazatok, ágak és szektorok helyzetéről, nemzetgazdaságban betöltött szerepéről.
- Ismertesse az élelmiszergazdaság szerepét a nemzetgazdaságban.
- Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét főbb terményeink termőterületének elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján.
- Elemezze a magyar energiagazdaság adottságait, lehetőségeit, nemzetközi kapcsolatait.
- Mutassa be az ipar területi és szerkezeti átalakulásának folyamatát.
- Elemezze a húzóágazatok szerepét, illetve annak változásait.
- Jellemezze a tudásipar feltételeit.
- Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát.
- Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét.
- Ismertesse az átmenő forgalom jellemzőit.
- Vázolja fel az idegenforgalom szerepét a gazdaságban.
- Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, ismertesse azok kiemelt értékeit.

7.5. Hazánk tájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe

- Ismertesse térkép segítségével hazánk fő tájegységeit és résztájakat, mutassa és nevezze meg ezeket kontúrtérképen.
- Jellemezze a fő tájegységek felszínét, éghajlatát, vízrajzát, fő talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a gazdasági életre.
- Kösse földtörténeti időkhöz, időszakokhoz a fő tájegységek, résztájak kőzetanyagának, ásványkincseinek kialakulását.
- Ismertesse a tájformálásban szerepet játszó külső erők munkáját.
- Mutassa be a fő tájegységek jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.
- Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a fő tájegységek fontosabb településeit.
- Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és gazdasági tevékenységeket.
- Ismertesse a fő tájegységek természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait. - Nevezze meg a fő tájegységeket érintő környezeti problémákat és ezek mérséklésének lehetőségeit.

7.6. A magyarországi régiók földrajzi jellemzői

- Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk régióit.
- Hasonlítsa össze az egyes régiók jellemző erőforrásait, meghatározó földrajzi adottságait.
- Jellemezze az egyes régiókat hazánk gazdaságában betöltött szerepük, jellemző gazdasági tevékenységeik alapján.
- Mutassa be Budapest központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.

- Jellemezze a főváros településszerkezetét, annak változásait források segítségével.
- Ismertesse példák alapján Budapest sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.

7.7. Természeti, kulturális és történelmi értékek védelme

- Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit.
- Igazolja források alapján a nemzeti parkok és a világörökségi helyszínek idegenforgalmi szerepét.

7.8. Magyarország környezeti állapota

- Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével.
- Mutassa be a medence- és a tranzitjelleg szerepét a környezet szennyeződésében, illetve az összefogás szükségességét ezek csökkentésére.
- Sorolja fel a nagyvárosok környezeti ártalmait, a környezet védelmében tett intézkedéseket és azok eredményeit.

7.9. Az országhatárokon átívelő kapcsolatok

- Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában.
- Mutassa be nemzetközi gazdasági kapcsolataink irányának és tartalmának változását adatsorok alapján.
- Nevezze meg hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereit.
- Mondjon példákat a határainkon átnyúló regionális együttműködésekre.

8. Európa földrajza

8.1. Európa általános természetföldrajzi képe

- Ismertesse a nagytájak felszínformáit, a földtörténeti múltjuk és a geológiai szerkezetük közötti összefüggéseket.
- Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését.
- Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakait, szerkezeti egységeit.
- Mutassa be az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen.
- Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, jellemezze azokat.
- Nevezze meg kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit.
- Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést.
- Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezetátalakító tevékenységét és annak hatásait.

8.2. Európa általános társadalomföldrajzi képe

- Magyarázza meg a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát.
- Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az

elhelyezkedésüket.

- Sorolja fel és mutassa meg térképen, kontúrtérképen a résztémakörökben nevesített országcsoportokat, országokat, azok fővárosait, legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse tipikus földrajzi jellemzőiket.
- Sorolja fel a kontinensrészek jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit, illetve tipikus gazdasági ágazatait.
- Mutassa be a résztémakörökben nevesített országok, országcsoportok szerepét, jelentőségét a világgazdaságban és az Európai Unióban.

8.3. Az Európai Unió Nevezze meg az Európai Unió tagállamait.

- Mutassa be az európai együttműködés kialakulását és hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére. Ismertesse az Európai Unió fő intézményeinek legfontosabb jellemzőit.
- Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait.
- Elemézzon az Európai Unióval kapcsolatos statisztikai adatokat.

8.4. Európa regionális földrajza

8.4.1. Európa magterülete Egyesült Királyság

- Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében
- Franciaország - Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében.
- Támassza alá példákkal az idegenforgalom gazdasági jelentőségét.
- Benelux államok
- Németország - Mutassa be az országot mint Európa vezető gazdaságát. - Ismerje a keleti és nyugati országrész eltérő társadalmi-gazdasági fejlődésének útját, az ebből fakadó problémákat. - Mutassa be a hagyományos iparvidékek gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát a Ruhr-vidék példáján.

8.4.2. Fejlett gazdaságú országok

- Európa közepén és északi részén
- Az Alpok országai - Mutassa be az alpesi országok jellemző vonásait. - Mondjon példát az országok semlegességből adódó nemzetközi szerepvállalására.

- Észak-Európa országai - Ismertesse az észak-európai országok gazdasági életében szerepet játszó természeti és társadalmi tényezőket. - Emelje ki a hasonlóságokat és a különbségeket.

8.4.3. Dél-Európa országai

- Mutassa be a mediterrán országok földrajzi jellemzőit. - Értékelje a tenger és az idegenforgalom szerepét az országok gazdasági életében. - Mutassa be a történelmi és kulturális örökség szerepét a dél-európai térségben.
- Olaszország - Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét

8.4.4. Kelet-Közép-, Kelet- és Délkelet-Európa országai

- A Visegrádi Együttműködés országai (Csehország, Lengyelország, Szlovákia)
- Ismertesse a magas- és középhegységi tájak, a medencék, a tengerpart és a síkságok

természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit.

- Mondjon példát magyar vonatkozású kulturális központokra.

- Keleti szomszédaink (Románia, Ukrajna)- Ismertesse a magas- és középhegységi tájak, a medencék, a tengerpart és a síkságok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit. -

Mondjon példát magyar vonatkozású kulturális központokra.

- Délszláv államok - Sorolja fel az egykori Jugoszlávia utódállamait, jellemezze azok legfontosabb természeti és gazdasági adottságait, az Európai Unióhoz fűződő kapcsolatukat. - Mutassa be a dalmáciai idegenforgalom szerepét. - Mondjon példát magyar vonatkozású kulturális központokra.

8.4.5. Oroszország

- Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét.

- Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének jellemzőit.

9.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe

- Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen és jellemezze a kontinensek nagytájakait, folyóit, tavait, jellegzetes térségeit, a résztémakörökben nevesített országcsoportokat, országokat, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait.

- Mondjon példákat a kontinensek fő erőforrásaira.

- Elemezze tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit.

- Mutassa be a kontinensek természetföldrajzi adottságait éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével.

- Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveket, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájakait.

- Ismertesse a népességkoncentrációk kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okait és következményeit.

- Mutassa be a kontinensek világgazdasági szerepét, annak változásait.

- Magyarázza meg a kontinensek országcsoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését, a területi fejlettségi különbségeket.

- Ismertesse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit.

- Sorolja fel a résztémakörökben nevesített országcsoportok, országok jellegzetes ásványkincseit, illetve tipikus gazdasági ágazatait.

- Mondjon példákat a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira és ezek következményeire, a károsítás mérséklésének lehetőségeire

9.2. Ázsia földrajza

9.2.1. Ázsia általános földrajzi jellemzői

- Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait.

- Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzőinek kialakulásában.

- Ismertesse a kontinens természeti jellemzőiből adódó veszélyhelyzeteket, a védekezés lehetőségeit.

- Mutassa be az ázsiai népességrobbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és az azok megoldására tett lépésekre.

9.2.2. Ázsia regionális földrajza

- Kína - Ismertesse a népességszám növekedésének időbeli változásait diagramok alapján. Magyarázza meg, hogyan lett Kína a világ meghatározó gazdasága. Jellemezze a gazdasági fejlődés és a környezetátalakítás kapcsolatát, az ebből adódó környezeti veszélyeket.

- Japán

Mutassa be a szigethelyzet és a természeti erőforrások szűkösségének következményeit a gazdasági fejlődésben. Támassza alá tényekkel Japán szerepét Ázsia gazdasági fejlődésében.

- India

Ismertesse az ország népesedési folyamatait és ezek összefüggését az élelmezéssel. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó indiai mezőgazdaságot, nevezze meg fő terményeit. Mutassa be a duális gazdasági szerkezet sajátosságait.

- Délkelet-Ázsia

Nevezze meg a térséghez tartozó országokat. Mutassa be a térség országainak sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését, azok természeti és társadalmi hátterét. Értelmezze a térség világgazdasági jelentőségét.

- Délnyugat-Ázsia

Mutassa be a terület kőolajgazdagságának világgazdasági jelentőségét. Ismertesse példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében. Értékelje a térség idegenforgalmi adottságait.

9.3. Ausztrália és Óceánia földrajza

- Jellemezze Ausztrália sajátos természeti adottságait, erőforrásait és mutassa be példák alapján ezek hatását a társadalmi-gazdasági életre.

9.4. A sarkvidékek földrajza

- Hasonlítsa össze a két sarkvidék földrajzi adottságait. Mutassa be az éghajlatváltozás térségre gyakorolt következményeit.

9.5. Afrika földrajza

9.5.1. Afrika általános földrajzi jellemzői

- Ismertesse a népességrobbanás következményeit a kontinensen.

- Elemesse a gazdasági fejlődést nehezítő tényezőket, a felzárkózás lehetőségeit.

- Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és elmaradott területekre, országokra, jellemző gazdasági ágazatokra.

- Mutassa be a trópusi mezőgazdaság jellemző formáit és az azokhoz kötődő életmódok különbségeit.

9.5.2. Afrika regionális földrajza

- Hasonlítsa össze Észak-Afrika és Trópusi-Afrika (szubszaharai Afrika) földrajzi adottságait.

- Ismertesse a Száhel-öv környezeti problémáit, az ezek kialakulásában szerepet játszó tényezőket.

9.6. Amerika földrajza

9.6.1. Amerika általános földrajza

- Hasonlítsa össze Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait.

- Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság és a kelet-nyugati zártság éghajlati

következményeit, veszélyhelyzeteit Észak-Amerikában.

- Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit, a népességkeveredés következményeit.
- Jellemezze az ültetvényeken és a farmokon folyó termelést.

9.6.2. Amerika regionális földrajza

- Amerikai Egyesült Államok
- Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepét és annak kialakulását.
- Jellemezze az ország gazdaságát, a gazdaság térbeli elrendeződésének és szerkezetének átalakulását.
- Mondjon példákat az amerikai TNC-k világgazdasági szerepére.
- Kanada
- Latin-Amerika - Ismertesse a Latin-Amerika gazdasági fejlődését befolyásoló tényezőket.
- Mexikó
- Brazília
- „Banánköztársaságok”, adóparadicsomok

10.1. A globálissá váló környezetszennyezés és következményei

- Ismertesse példák alapján a lokális szennyeződés globális következményeit.
- Mutassa be a környezetkárosítás és a környezeti katasztrófák társadalmi következményeit, életkörülményekre gyakorolt hatását példák alapján.
- Mutassa be a változásokra történő felkészülés és a változások mérséklésének, megállításának lehetőségeit.
- Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét.
- Mutassa be az emberi tevékenység szerepét a természetes életközösségek, élőhelyek számának csökkenésében.
- Ismertesse e folyamat következményeit.

10.2. Demográfiai és urbanizációs problémák

- Mutassa be a népességszám alakulásának társadalmi-gazdasági következményeit és összefüggéseit.
- Ismertesse a népességrobbanás kialakulásának okait, következményeit és területi jellemzőit.
- Mutassa be példák alapján a nagyvárosok terjeszkedésének környezeti következményeit.
- Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között.
- Elemezzén a témához kapcsolódó adatokat, ábrákat, szövegeket.

10.3. Élelmezés és egészség

- Ismerje fel az élelmiszer termelésének és fogyasztásának területi ellentmondásait.
- Ismerje a társadalmi-gazdasági fejlettség és a lakosság általános egészségi állapota közötti összefüggéseket, értelmezze a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségből fakadó következményeket.
- Elemezzén a témához kapcsolódó forrásokat.

10.4. A mind nagyobb méretű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei

- Ismertesse a hulladékgazdálkodás jelentőségét, vesse össze a különböző megoldási lehetőségeket.

- Mutassa be példák alapján a hulladékok újrahasznosításának lehetőségeit.
- Mutassa be a fenntartható gazdaság jellemzőit, érveljen ennek fontossága mellett.
- Ismertesse példák segítségével az egyén szerepét, felelősségét a fenntartható gazdaság kialakításában.
- Ismerje a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösségek fő jellemzőit.
- Mutassa be a megújuló és a nem megújuló energiahordozók fő jellemzőit, felhasználásuk lehetőségeit, korlátait és környezeti következményeit.

10.5. A környezet- és a természetvédelem feladatai, a globális

- Ismerje fel a globális környezeti problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk fő okait.

béke fenntartása

- Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek fő tevékenységeit.
- Soroljon fel a természeti-táji értékek és az emberiség kultúrkincsének védelmében tett lépéseket, igazolja ezek fontosságát.
- Mutassa be az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelmében.
- Értelmezze a fenntarthatóság fogalmát, a fenntarthatóság elérésének lehetőségeit.
- Mutassa be példák alapján a helyi szerveződések, illetve a regionális és nemzetközi összefogás feladatát és lehetőségeit a környezet védelme és a fenntarthatóság elérése érdekében.

Hatályos a 2024. évi május – júniusi vizsgaidőszaktól